

**FRANC KRIŽNAR IN
ŠTEFAN MAURI
BITI SAM
(AVTO)PORTRET
SKLADATELJA ŠTEFANA
MAURIJA, GORICA – KANAL
2011**



Centralni Sloveniji morda nekoliko manj znana založba Goriška Mohorjeva družba je v letošnjem letu (2011) skupaj z občino Kanal ob Soči in Zadrugo Goriška Mohorjeva izdala delno avtobiografsko delo skladatelja Štefana Maurija z naslovom *Biti sam*.

Za delno avtobiografijo gre zato, ker je delo zanimiv in enkratni konglomerat različnih slogov pisanja izpod peresa slovenskega muzikologa dr. Franca Križnarja in skladatelja samega. Predgovor prinaša Križnarjevo utemeljitev za nastanek pričujoče knjige; ugotavlja, da so naši leksikonski priročniki pred letom 2000 pomanjkljivi, saj tega skladatelja ne omenjajo,

četudi je na Primorskem več kot očitno zelo znan in priznan. Oba avtorja v nadaljevanju uporabljata več literarnih zvrsti; tako skladatelj v prvem delu sam pripoveduje o svojem rodu, svojem otroštvu, polnem zaznamovanosti z grozotami II. svetovne vojne, in letih šolanja ter o poklicni poti tako v tehniški stroki kot na glasbenem področju, nekaj poglavij pa je spisanih kot intervju med skladateljem in dr. Križnarjem, kar gotovo daje delu posebno noto pestrosti.

Drugi del knjige obsega natančni popis Maurijevega glasbenega opusa z incipiti not; v tem popisu not s tematskim kataložnim registrom je kot zadnji opus evidentiran *Trio za flavto oboo in fagot*, ki nosi številko 140. Dela Štefana Maurija so v največji meri posvečena vokalu. Besedila imajo v glavnem sakralno vsebino, preko povezanosti z besedili primorskih pesnikov Simona Gregorčiča, Alojza Gradnika, Srečka Kosovela (na njegovo besedilo je nastalo Maurijevo diplomsko delo, kantata *Oblaki življenja*), Ljubke Šorli ... pa jasno izraža svojo navezanost na slovensko zemljo ter vsestransko zanimanje za narodno zgodovino. Seveda je njegova skladateljska ustvarjalnost živa tudi v instrumentalnih delih, zlasti v zadnjih desetih letih, odkar je Mauri eden glavnih stebrov mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi.

Opisu glasbenega opusa sledijo popis zvočnih in filmskih posnetkov ter nagrad in priznanj, časopisni izrezki z opisi njegovih del, nekateri spominski zapisi glasbenih sodobnikov ter recenzija dr. Luise Antoni. Knjiga je bogata tudi, kar se tiče fotografske dokumentacije, ki podkrepi in obogati zapisano, prinaša pa še nekatere zapise arhivske vrednosti, kot so na primer osebna pisma Mauriju izpod peres akademikov in skladateljev Uroša Kreka in Lojzeta Lebiča.

Po besedah Andreja Bratuža je Mauri skladatelj, "ki v veliki meri izhaja iz vrhunske glasbene tradicije ... Njegova glasbena govorica je gotovo originalna in samonikla. Je seveda moderen, a ne avantgarden." (Križnar in Mauri 2011, 227.) Dr. Evgen Bavčar, ki je doktoriral iz estetike na pariški Sorboni in tam deluje, z Maurijem pa sodeluje na umetniškem področju (napisal je libreto za njegovo kantato *Sv. Martin – Meč, ki deli* ter za še neuglasbeno delo *Rekviem za kamen*), ugotavlja: "Zdelo se mi je, da je njegova glasba nekako potisnjena ob rob, ker si je upal ponovno iti k samim koreninam slovenske glasbene ustvarjalnosti, se pravi k sakralni glasbi" (232). V poklicnem življenju je bil Mauri izrazito ožigasan kot nasprotnik takratnega režima. Leta 1970 je postal pomočnik ravnatelja in predstojnika šole na Tehniškem šolskem centru v Novi Gorici. Po

dveh letih se je, pravi Mauri, "partijska oblast na Slovenskem ponovno okrepila in njene čistke pod vodstvom Milana Kučana so segle tudi v šolske uprave. Šole je bilo potrebno očistiti 'nepravilnih' ideologij," zato kot politično neprimeren ni mogel ostati na istem delovnem mestu in je začel poučevati v razredu, kjer je ostal do upokojitve. To je le eden od idiotizmov političnih ideologij, ki so ga spremljali v mnogih življenjskih izkušnjah že od otroštva naprej: "V razredu po njihovem mnenju nisem mogel delati ideološke škode, v pisarni, za mizo, pa sem jo lahko!"

Zvestoba domačim Avčam, sam temu pravi "problem 'bitja in žitja'", ga je gotovo izoblikovala drugače, kot če bi bival v Ljubljani, a sam vidi v tem predvsem prednosti, kot je možnost spremljanja glasbenega dogajanja v sosednji Italiji, po sili razmer pa je tudi postal individualist, kar mu omogoča nemoteno glasbeno ustvarjanje. "Ko pa ustvarjam, sem itak spet sam, intelektuallec na vasi, kajti ustvarjati vedno pomeni 'biti sam'." (Križnar in Mauri 2011, 114.). Po drugi strani Mauri tarna, da gre veliko pomembnih kulturnih dogodkov mimo vaščanov Avč, kar mu je kot skladatelju težko opazovati, saj je bila v Avčah pod Italijo močno razvita ljubiteljska glasbena dejavnost, po drugi vojni amaterske gledališke skupine itd., danes pa je ta vas, ki se je oblikovala na

konglomeratni polici na naplavini reke Soče, zaradi česar je varna pred poplavami, skoraj zgolj "spalno naselje". Duhovno življenje je v zatonu, mladih pa ne moti hitro zaraščanje obdelovalne zemlje.

Maurijeva vernost je izrazilo 'umetniška', takšna, kot je on sam – samosvoja, hkrati pa trdno zakoreninjena v bistvu bivanja. "Moj odnos do duhovnosti in krščanstva ni tisti, kot ga predpisuje Cerkev, pač pa je zgolj notranji, intimni odnos do Boga in vsega božjega. Se zgodi, da niti redni nedeljski obiskovalec maš nisem. Tudi za tak dan se usedem za mizo in klavir in pišem, ustvarjam." (Križnar in Mauri 2011, 104.) Že od otroštva naprej je zanj tipična ta nekoliko uporna drža, ki je bolj v odvrnitvi od zgolj navideznega krščanstva, v svojem bistvu pa ukoreninjena v pravem krščanskem duhu. Sam pravi, da je od mladosti "ves zaznamovan s krščanskim etosom", kar je zaznamovalo tudi njegov opus. "Hodim po zemlji, živim tu, zemlja mi daje vse, ampak moja druga dimenzija pa je tam, v Bogu, v onostranstvu" (91). Kljub mnogim preprekam, ki so mu jih podtikali zaradi njegove odkrite krščanske drže, pravi, da nikoli ne bi ravnal drugače. Navsezadnje je tudi skladatelj tako "kot vsak vernik pri svoji specifični molitvi sam, neskončno sam, tudi če se koristno obrača v transcendenco" (233).

Pred sabo imamo unikaten in za bralca pritegujoč primer

biografije (s predpono "avto" pa le-ta dobi še dodatni priokus pristnosti), ki je lahko spodbuda slovenskim muzikologom, glasbenim kritikom, skladateljem in poustvarjalcem, da bodo morda v bodoče tej knjigi dodali še mnoge druge podobne biografije slovenskih skladateljev, ki so bili v preteklih letih spregledani ali ignorirani.

Cecilija Oblonšek